

СЕКЦІЯ 4

ЛІНГВІСТИЧНІ ПАРАМЕТРИ ІНФОРМАЦІЇ ТА СОЦІУМУ

*Лукаш Г. П., д-р філол. наук, проф.,
Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця*

СЛОВО У КІБЕРПРОСТОРІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

Мова завжди була знаряддям нашого спілкування. Але сьогодні, все активніше вписуючись в життя, поєднуючи всі види передачі інформації на основі цифрових технологій, усе наше мовне існування охоплює мережеве спілкування, народжене ХХІ ст. Якщо мова стає знаряддям нашого спілкування, нашою думкою, культурою, грою, то ми стаємо інструментом її розвитку. Але під нашим впливом мова так змінюється, що ми, живучи в мові, цього не помічаємо.

Сама мова змінюється дуже повільно, але мережа Інтернет значно прискорює цей процес. Саме «юзери» мережі Інтернет формують нові норми мови. Мова в інтернет-комунікації однаковою мірою спирається на писемність, графіку, прийоми друку, звучання, інтонацію, міміку, жестикуляцію, а також на зображення, колір, рух, інші носії сенсу, всю культурну обстановку. Швидкість, одночасність, прилюдність обміну інформацією – це позамовні чинники формування нового стилю. Унаслідок впливу цих параметрів до традиційних писемної й усної форм мови долучається третя, що має ознаки обох – і писемної, й усної (або книжно-розмовної) мови, до якої вдаються користувачі програм швидкого спілкування в реальному часі. Їй властиві невимушеність, спонтанність, ситуативність – ознаки усного мовлення, з одного боку, з іншого – застиглість форми, можливість повернутися до сказаного, зредагувати (на форумах) – ознаки писемного мовлення. Мова онлайн репрезентує специфічну комунікативну сферу і впливає на мову інших сфер, поширюючись за межі мережі Інтернет.

У рамках кіберпростору сформується власна мова – кібермова. Девід Крістал вважає кібермову можливим способом розвитку нової мови і вражений таким винаходом. На його думку, це нестандартна і незвична мова, і вчений захоплюється різноманітністю її форм, креативністю [5].

Засобом здійснення соцмережевої комунікації є інтернет-мова. Синонімами поняття «інтернет-мова», як зазначає Д. Крістал, є такі терміни: Weblish (гібрид від «web» та «English»), netlingo (нет-лінгво, інтернет-мова), e-talk (електронна розмова), tech-speak (техно-мова), wired-style (провідний стиль), geek-speak (мова божевільних), netspeak (нетмова, інтернет-мова), – саме ці та чимало інших термінів використовують американські лінгвісти на позначення мови в різних сферах мережі Інтернет, а комунікативний простір її функціонування називають комп'ютерно-опосередкованими комунікаціями (computer-mediated communications). По суті, інтернет-мова – одна з форм кібермови, а кіберпростір, в якому вона функціонує, здобув популярність як середовище соціальної взаємодії, а не його технічного виконання та впровадження.

Характерним елементом кіберпростору є інтерактивні тексти у вигляді обговорень і дискусій в гостьових книгах, чатах, на форумах або по ICQ. Тут абсолютно стирається опозиція мова/текст і йде наближення до чистої інформації. На форумах люди розподіляються на гостей, учасників форуму і модераторів. У кіберпросторі модератори – аналоги біблійських суддів. Гості мають мінімум прав. Інколи їм навіть заборонено переглядати сторінки форуму. Отож, основна категорія «форумчан» і «чатлан» – це

учасники (members). Аби стати учасником, необхідно зареєструватися, вибрати «нік» (ім'я), пароль і login (ідентифікаційний номер, що дає право надалі на користування вибраним ім'ям і на виправлення власного повідомлення). Інколи до повідомлень можна додавати аватар – зображення, яке символізує учасника або його смаки, що остаточно робить його елементом кіберпростору.

Сьогодні зародився і стрімко розвивається новий жанр інтернет-дискурсу – блог (скорочення від «web log»). Мікроблогінг стрімко увірвався в блогосферу і почав не менш стрімко розвиватися з появою Twitter. Twitter (англ. «twitter» – ‘цвіркотати’, ‘щебетати’) – соціальна мережа, яка є мережею мікроблогів, що дає змогу користувачам надсилати текстові повідомлення, використовуючи SMS, служби миттєвих повідомлень і сторонні програми-клієнти.

Спілкуючись із людиною в реальному житті, насамперед звертаємо увагу на зовнішність, одяг, вираз обличчя, погляд, посмішку, жести, тембр голосу, манеру триматися. Під час спілкування в мережі Інтернет, коли немає голосового чи відеозв'язку, впадає в око лише мова, до того ж писемна. Саме тут активізується поняття *мовна особистість*. За певними рисами – уживанням характерних слів, побудовою речень, темпом розмови, використанням шрифтів, навіть за помилками – складається враження про співрозмовника. Перше, що про себе заявляє користувач у безмежному вебпросторі (у соціальних мережах, на форумах, у чатах, блогах), – це спеціальне ім'я, обране на власний розсуд – нік, або нікнейм, псевдо, логін.

Щоб виділитися, учасники спілкування використовують різноманітні засоби, і мовні, і немовні – шрифти, небуквені позначки, колір, порушення мовних норм, велику / малу літери (капс) тощо: *AzaZeLLo, Grig21UA, Fistashkaaa, Tizpiца, Smile_Lady, MaHeHьКиЙ АнгЕЛочОк, Багіня, ПоФиГу, SheFF, наталья, КуЦьКа В КеДаХ*. Та коли цих викрутасів забагато, в око впадають ніки, які можуть на перший погляд здатися невиразними, порівняйте: *Veela, Gud, the Little, Ліля, KuPPPPNич*. Тож аби виокремитися, часом можна і не вдаватися до оригінальних засобів, яких в мережі Інтернет нині сила-силенна. Нік як основний вид саморепрезентації в інтернет-спілкуванні заслуговує на окреме ґрунтовне лінгвістичне дослідження. Ось лише деякі зауваги стосовно різних аспектів вивчення його:

а) зовнішня форма:

– лексичний склад: ніки однокомпонентні, наприкл., укр.: *Веселка, Вишенька, Дмитрик, Катеринка, Дідуган*; англ.: *Alex, Foreinger*; італ.: *Amore* тощо;

– багатокомпонентні: ім'я та прізвище (власні або псевдонім), словосполучення й речення: *Солоха Конопська, Ольга Громова, Куця з фостиком, Трамвайный хам, А в нас холодно* тощо;

– графічне оформлення: використання різних кольорів і шрифтів, кирилиці чи латинської абетки, великих і малих літер, цифр та інших небуквених символів: *kjr4ufn@jk; 4удо* (4 замість букви «ч»); *я прибли* (б замість «ш»); *кр@с@вица, ***\$IceBerg\$***, ••a†m!скеу mouse†a••* та ін.;

– транслітеровані форми: *Letu4aja misch; MaHeCeHьKa КуЦюHiЧка, Бугога, HEниdXOДь, Kant1971, Про100, Цукерочк@, Снігова Королева, Дітьо:), Готичний Янгол, АндрюхаКИЇВ, Кривавий Маньяк*;

б) внутрішня форма (часто нік віддзеркалює мотиваційну сферу мовця, його потребу спілкуватися): *Така вся вааще, GAME OVER, Маруся-мама*.

Нік може прямо вказувати на певні бажання людини, наприклад, розпочати спілкування: *Я ТВОЯ МРІЯ*, або ж завуальовано справляти хибно протилежне враження на співрозмовника, маніпулюючи ним: *Не чіпайте мене, Просто дивлюся, Мізантроп, злюка, дохлий номер*;

в) нік виконує також ідентифікаційну функцію на певних тематичних сайтах і в мережі Інтернет загалом. Наприклад, на форумі сайту «Острів знань» ніки обігрують і

сферу освіти (Боярка_школа), і сферу роману «Острів скарбів» (Dr.Livsy), і пригодницьку атмосферу як таку (Dr.Ibolit); на офіційному сайті репера Вови зі Львова форумляни називають себе по-реперськи: БАТЛюха, Бруклін; на музичному сайті «Зайцев.Нет»; гуляють ді-джеї; DJ_Silver_Snail, DJ Vermin, Drum&BasS;

г) динамічність у часі: *Киця з фостиком / Зла Киця з фостищем* – видозміна ніка тієї самої користувачки чату в різні дні [1].

Мовлення нерегламентованого інтернет-спілкування на форумах і чатах, у коментарях тощо – це переважно умисно спотворена мова (так звана албанська, бобруйська, падонківська) або ж просто безграмотна.

Щодо української – то це насамперед суржиковий варіант мови: *пеші ісьчо Як всігда професійно.....Тарас.....респектабле.....много букаф? на то воно й наука!* Є уже навіть поняття «суржиковий текст», і цим текстом пишуть оповідання [там само]. Очевидно, передусім так роблять заради сміху, жарту, щоб повеселитися і висловити протест проти нудного життя. В основі цього явища – провокація, епатаж. Такий сленг передбачає декоративне переінакшення фонетики зі свідомим перекрученням правопису.

Проте негативний вплив перекрученої мови мережі Інтернет також суттєвий: звикнувши до свідомо помилкового письма, щоб пожартувати, можна перенести таку мовленнєву поведінку і в реальне життя. До того ж бобруйська мова вже не епатує, як раніше [2]. Усі чати, форуми мають власні «чемники» (правила поведінки), і порушників карають модератори, забороняючи вхід на форум. А втратити через власну нечемність право спілкуватися не кожен згодний, тому форумляни й чатлани все-таки намагаються контролювати власне мовлення – і його форму, і зміст. Тож сьогодні в мережі Інтернет, де так багато охочих виділитися, тепер більше привертає увагу не безграмотна людина, а освічена і чемна, яка вміє дотепно висловити свою думку, приправивши її гумором, а не бояном (заяленим неспішним жартом), влучно вживши сленг, просторічну форму в контексті літературного вислову. А українська мова як потужний носій культурного надбання нашого народу має всі можливості, щоб ми могли цікаво, із задоволенням спілкуватися. До того ж суржик у нас став «бойовим»: він сам із собою бореться. Виник серед українських фейсбук-блогерів у період Майдана й до цього часу продовжує існувати на просторах мережі Інтернет. Творцем нового терміна вважають так званого Свирида Опанасовича (справжнє ім'я – Іван Довганич) – блогера, блискавичний підйом популярності якого просто вражає. Як зазначає сам автор: «Під час війни і соціальних потрясінь освічені люди починають говорити жорсткою мовою. Я називаю це бойовим суржиком» [3].

Список використаних джерел

1. Супрун К. М. Комп'ютерний нік як засіб особистісної самопрезентації підлітків та юнаків у віртуальній реальності. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2013. № 8–9. С. 153–157. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2013_8–9_36
2. Касьян С. П. Управління документообігом у закладах післядипломної педагогічної освіти на основі хмарних технологій: автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2016. 20 с.
3. Свирид Опанасович. Бойовий суржик. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tm5fMxdH5-A&list=PL1nnv2M1AaV3Cp02yAc-U5olaunINjSYJ&index=1>
4. ЕСПЕКО. Татуся Бо. URL: https://espreso.tv/blogs/author/bo_tatusya
5. Crystal D. Language and the Internet. Cambridge University Press. URL: <https://www.livelib.ru/author/169805/top-devid-kristal>